

Bronius Krivickas

Dovydas prieš Galijotą

Šarvo žvynas ant manęs nešvyti
Ir nekabo kardas prie juosmens.
Mano rankoj tik lazda piemens
Ir svaidyklė akmenim svaidyti.

Kalnuose palikęs savo bandą,
Į stovyklą karo ateinu,
Nes tenai, ganyklose kalnų,
Aš girdėjau tą gėdingą gandą,

Kad visoj tautoj jau nér kas gina
Vardą vieno iš visų dievų,
Kurs, sukūrės mus kvapu savu,
Šviest mum siunčia saulę ir sietyną.

Iš gédos jutau, lyg liestų veidus
Geležis, įkaitus raudonai:
Tik dėl Jo širdis taip mirtinai
Tegalėjo būti įsižeidus.

Ir todėl štai prieš tave aš stosiuos!
Nors žinau: ranka man per silpna...
Bet lyg žaibo žvilganti liepsna
Dega pyktis sielos įžeistosios!

Miesto mūrus persmeigti įstengia
Tavo rankoj geležis baisi.
Tu į kalną panašus esi,
Kurį žvynas metalinis dengia.

Bet kaip baisią tu turētum galią,
Nepabūgsiu jos aš niekados,
Nes vis viena mirčiau iš gédos,
Jeigu lenkčiau Jo šmeižikui kelią.

O Jehova, stiprink ranką kario,
Kurs galingas vien Tavu vardu!
Pulki, prieše, ietim ir kardu,
Denkis skydu, tartum vartais vario!

Ir išdidės milžinas pakilo,
Saulėj šarvais žerdamas ugnis.
Ir stambus it skydas smilkinys
Nuo svaidyklės vieno smūgio skilo.

Laukinių rožių šlamesys

Laukinių rožių šlamesys
Pabudino mane iš miego.
Virpėjo aukso debesis
Ties amžina viršūne sniego.

Laukinių rožių vainiku
Aš savo galvą padabinęs,
Kopiau aukštyn staigiu taku,
Kur virpa debesis auksinis.

Ir degė rožės raudonai,
Kai pasiekiau viršūnę kalno,
Ir kloniuos miestai milžinai
Atrodė kaip žaislai ant delno.

Kristalai ant aštriu klinčių
Žéréjo tartum lobij skrynia.
Lengvai plazdėjo ant pečių
Man skraistė debesies auksinė.

Jutau: nuo rožių dygulių
Kakta iš lėto kraujas teka.
Ir pažvelgiau žvilgsniu tyliu
Į savo nueitajį taką:

Ten nuo pat kalno apačios,
Kur aukštin mano kelias kélés,
Lig pat viršūnės išdidžios
Snieguos žéréjo kraujo gélés.

1946

Rudenio lygumose

Sédėjau vieną kartą lygumoje tarp žibancių ražienų,
Tirštais apkibusių voratinkliais baltais.
Po aukštu rudenio dangum jaučiaus be galio vienas.
Mačiau, kaip gervės išskrenda létai mojuodamos sparnais.

Miškai aplink, tartum bronzinės salos,
Spindėjo tolumoj pro mėlynus ūkus,
O saulė, vakarop palinkus ir nubalus,
Nužérė auksu mirštančius laukus.

Tyla liūdna. Tyla gili be galio.
Tyla bekraštė rudenio rimties.
Ir jos alsavimas, toks šaltas kaip metalas,
Į mane dvelkė nuojauta mirties.

Tan nujautiman grimzdamas, iš lėto
Aš paskendau svajonėj ir sapne
Ir, rodos, pamačiau gracingą siluetą
Tuščiais laukais ateinant į mane.

Auksinių lapų spindinti karūna
Ant jo karališkos galvos,
Ir purpurinė skraistė dengia liekną kūną,
O smilkiny žeruoja spindesys šarmos.

– Kas tu esi? – paklausiau sužavėtas
Jo veido ir jo skraistės skaistumu.
– Esu Ruduo. Auksinis ir saulėtas.
Esu karalius šitų lygumų.

Aš įsakiau miškams margai pražysti,
Paliejau žemėn daug skaidrių dažų.
Todėl šiandieną mano karalystėj
Taip liūdna ir gražu.

Beržai nusvirusiom šakom, tartum ugnies fontanai
Sustingę, šviečia vidury laukų.
Ir lapai krisdami, tartum margi drugiai, plevena
Ir kilimus nuaudžia ant takų.

Lengvi ūkai, akiratį aptraukę,
Dūluoja tolumojo kaip melsvas ilgesys,
Ir vienišą rudens keleivį traukia
Pakilt ir eit jau į kitas šalis.

O taip! Aš išpuošiau laukus šitai didžiulei šventei,
Nes laikas baigias man.
Vos keletas dienų beliko čia gyventi,
Paskui ir purpuras, ir auksas kris purvan.

Bet stoviu išdidus aš prieš likimą
Ir paskutinius mirksnius puošiu kuo galiu:
Geriu akim liepsnojančių spalvų žaidimą,
Belaukdamas žiemos ateinant šiauriniu keliu.

Ir jis nuėjo eisena ritminga
Per auksu žibancius laukus, tačiau,
Betolstant skraistei jo spalvingai,
Aš ilgai ir liūdnai mąsciau.

Man rodės, iš kraštų šiaurinių
Ateina šiton lygumon Žiema,
Paviršium ežerų stiklinių,
Kaip krištolo grindim, gracingai šokdama.

Ir plakasi plačiai jos skraistės sidabrinės,
Kai lekia ji žingsniu ir lengvu, ir grakščiu,
Ir švaistos snaigės, ir žéruoja ynys
Ant jos blakstienų ir plaukų šviesių.

O paskui ją – su kvepiančiais vainikais
Pavasarj ateinantį jaučiu.
Girdžiu, kaip šlama naktimis kvapioj žolėj jo žingsniai tykūs,
Kaip skamba paukščių džiaugsmas iš miškų plačių.

Vėliau matau aš Vasaros grjžimą:
Apsiaučia žemę virpantys kaitros sparnai.
Laukuos prasideda tykus brendimas.
Miškuos išsirpsta uogos kruvinai.

O Vasara, stebédama gamtos nokimą,
Sutingus ilsis laukuose, brunetė ir nuoga,
Tačiau, kai girių riešutai ir sodų vaisiai kristi ima,
Jinai pasikelia staiga

Ir, tardama sudie, liūdnai ranka pamoja
Ir traukia ją pietus tolyn,
Nes blizga Rudenio dažai jau šiaurės toluoje,
Nes dieviškas Ruduo keliauja mūs šalin.

Ir taip jie visados praeina,
Viens kitą vydami.
Ir žéri sniegas. Skamba paukščių dainos.
Ir dūžta vaisiai, žemén krisdami.

Be galio, be pradžios jų kelias,
Jų eisena čia amžina.
O mano metai praskamba pro šalį
Taip greitai, kaip viena diena.

Ir, rodos, lapų vystančių kritimą
Nedaugel kartų dar mačiau,
O smilkiniai šarmot jau ima
Ir akys žvelgt rūsčiau.

Todėl, kada brunetė Vasara man moja
Ar kai pavasariniis griausmas skamba už kalnų,
Aš laukiu Rudenio dažų sublizgant lygumoje,
Ilgiuos i jo dienų liūdnų,

Nes man Ruduo yra kaip tikras brolis,
Nes laukiam mes likimo to paties
Ir lapų auksu, putinų karoliais
Puošiame dienas, netekusias vilties.

— — — Tos dienos slenka priešmirtinės, gražios,
Be vėjo plaukia raganų plaukai.
Ir, žvelgdamas aplink, degu ekstazėj,
Kaip dega saulėj gelstantys miškai.

1945 II 21

Rudens melodija

Ruduo dūduot ir trimituot kas ryta
Pradėjo lūpom viesulų.
Ūkimą gūdų jo didingų dūdų
Ir riksmą trykiančią trimity
Jau šaukia šakos ąžuolų žilų.

— Žiūrėk! Regėk! Jau laikas paskutinis! –
Taip rėkia vėtra grodama:
— Jau žemén purto savo didį turtą
Ruduo rudai raudonas ir auksinis...
Atūš, atūš tuoju iš žiemiužiema!..

Širdis jautri! Ją atdaryk! Jon rinki
Tu turtą rudenio kerų.
O giriom raudant, ir tą skaudžią skriaudą,
Ir kraują brolių kritusių atminki,
Ir sielvartą švelniujų seserų...

Ir tvirtas bük! Vėl vieną žiemą žiaurią
Dievų valia tu pereit privalai!
Pro plieno speigą, mirčiai aplink laigant,
Turési neštī tu tą skaudžią taurę,
Kai skeldés stambūs, rambūs ąžuolai.

1949

Vieną vasarą

Vieną vasarą aš gyvenau tarp girių.
Liūdną dainą ošé man šilai,
Ir nuo tolimo pasaulio mane skyrė
Melancholiški ir platūs ežerai.

Ir éjau kasdien į vandenų pakrantę,
Ir aštriu žvilgsniu žiūréjau tolumon,
Ir mačiau: ten baltos burės skrenda,
Ir šaukiau jas savo vienumon.

Kol galop manan krantan atbėgo
Laivas, šokdamas grakščiai vilnim.
Šuoliu slystančiu ištaškės putų sniegą,
Jis siūbuodamas sustojo ties manim.

Iškopei krantan. Ir tavo rūbą vėjas
Sūpavo kaip burę. Panaši buvai
Į tą laivą, kuris, vilnim atskriejės,
Prie krantinės sūpavos lengvai.

Vandenų krante gražiai mum slinko dienos.
Tu buvai švelni, gera viešnia.
Dryko gintaro sakai pušų kamienais,
Smilkdami po saulės degančia ugnia.

Mes klajodavom dažnai po mišką seną.
Aš tau rodžiau stirnas, skriejančias vikriai,
Ir kalbėjau: Tai samanės taip švelniai dūzgena,
O tai šviečia švento Jono žiburiai.

Ir, norėdamas tave nustebint, aš atvēriau
Svaigią gelmę savo vienumos
Ir parodžiau, kaip skaidriai ji žéri,
Lyg žvaigždėtasai dangus žiemos.

Ir sakiau tau apie kelią kietą,
Mano eitą vidury nakties,
Apie kovą, kruvinoj kančioj laimėtą,
Po tuščiu dangum liepsnojančios minties.

Bet iš aukšto žodžiai vėl pailsė
Leidos, aido neatradę tavyje.
Supratau: tu šito niekad nepamilsi,
Tu ne ta esi, ne ta, deja!

Tai netyčia tu buvai atklydus
Lig šios vienišos ir tolimos šalies.
Tai apgavo tavo lūpų midus
Ir švelni liepsna juodos akių anglies.

Telkės paukščiai, laukdami rugsėjo.
Jie kalbėjo lékti link pietų.
Paskutinįkart tave lydėjau
Mėlynojo ežero krantu.

Vėsuma iš šiaurės jau alsavo
Ir pripildė širdis mum tylias,
O vilnis pakrantėje skalavo
Perlmutro geldeles dailias.

Įkopei laivan. Ir jis nuskriejo.
Greitai nyko takas ant vandens.
O šilus ir ežerus užliejo
Melsvos ūkanos ankstyvojo rudens.

O vorai rudojančias rugienas
Apipylė žvilgančiaiš šilkais.
Susimastęs vaikštinėjau vienas
Lapų auksu nužertais takais.

Ir, lyg dyglį raudonosios rožės
Pamažu kraujuojančioj širdy,
Aš tą skaudų atminimo grožj
Vis nešiojau savo atminty,

Kol ji kartą išpuoštą ir tyra
Nunešiau ant kranto to paties.
Įmečiau gelmén. Ir jis paniro.
Ir taip lengva tapo ant širdies.

1946

Žiaurusis Dievas

Tėvų tévai pavésy ažuolynu
Kūreno Tau ugnis šventas.
Perkūnu ir Pikuoliu jie Tave vadino.
Aukas Tau nešé. Siunté Tau maldas.

Sutrupo aukurai. Ir išsisklaidė dūmai.
Užgeso amžinai šventos ugnies liepsna.
Tik man širdis pirmykščio pamaldumo,
Tartum senieji amžiai, kupina.

Bet prieš mane užaugai toks didingas,
Kad aš Tavoj didybéj paklydau,
Ir nežinau, kokia malda Tau tinkta
Nei kokią auką reikia nešti Tau.

Tiktais, kai priešą piktaijį nukauju,
Į priekį puldamas, kovos ugny,
Aš Tau jo karštą kraują atnašauju
Tartum senovinis dievų žynys.

Ir kai man akys lyg dvi ugnys žiba,
Skausmingai degdamos nuo neramios minties,
Ir žvilgsnis atkaklus kaskart prieina ribą,
Nesiekęs erdvėje žvaigždynų paslapties,

Kai jtampoj dar vienas žingsnis žengtas
Grasina sielai sutema rūscia
Ir, rodos, smilkinin, lyg peilis lenktas,
Isismeigia aštri delčia.

Ir, rodos, žvaigždės ant kaktos liepsnoja
Savosios paslapties ugnim žiauria, –
Aš Tau šią kančią degančią aukoju
Ir artinuos Tavin per ją.

Mane šauki. Ir tan balsan sruvena
Gyvybės vilnys gyslose šiose,
Ir tartum žiedas ten atsilukštena
Ir švinta nuostabi dvasia.

Bet puola speigas. Siaubia vėtros grasios.
Daiktais nejautrūs sužeidžia žiauriai.
Ir jžūliai užlieja aušrą dvasios
Sukilę tamsūs kraujo sūkuriai.

Nei keikiu aš Tavęs, nei gailesčio maldauju:
Žinau, žiaurus Tu būsi amžinai,
Nes, rodos man, Tavoj krūtinėj kaujas
Du priešingi ir didūs milžinai.

Lyg lašas vėtroj jūry bekraštybėj
Aš virpu mūšiuos jų didžiuos
Ir kaujuosi prieš nebūties tamsybę
Ir į Gigantą Šviesujį veržiuos.

Neliauja kraujas iš žaizdų sravėti.
Kovoj palūžta smogianti ranka. –
Taip visada už pergalę mokėti
Turiu aš kraujo ir kančios auka.

Per šitą auką, nuoširdžią ir tyra,
Ateis man atpirkimo valanda,
Ir tamsumos gelmė, kur sieloj tvyro,
Užgis iš lėto lyg pikta žaizda.

Užplūs mane Tavos šviesos malonė
Ir, tartum žiedas spinduliu tvane,
Žérēsiu žemės žydinčiuose kloniuos,
Kol nebūtis nukaus mane.

1946–1948

Žiema

Žvilgėdama papuošalais iš stiklo ir kristalo,
Skambiom sidabro kurpėm čiuoždama,
Graži kaip pasaka ir kaip mirtis nubalus,
Atėjo mūs šalin žiema.

Tartum bekraštes kapines, laukus apmirusius
Sukaustė milžiniška ir balta tyla.
Tik girdis duslūs šūviai giriose:
Tai pokši medžiai, nuo speigų skylą.

O miško žvėrys kailiai apšarmotais
Ir apšerkšnijusiais ragais
Klajoja po tuščius ir baltus girios plotus,
Kol juos nukauna badas ir speigai.

Žiema yra žiauri. Ir josios šaltas grožis,
Po stingstančiaja saule nuostabai spindjs,
Žéruoja deimantais ir pasakiškom rožém
Tenai, kur viešpatauja speigas ir mirtis.

Žiema, ir man jrėmusi rankas krūtinėn
Ir dvelkdamas aštui kvapu veidan,
Sukaustyti manusius sānarius grasina,
O kraują karštajį sušaldyti ledan

Ir, lyg baltaisiais šermuonelių kailiai,
Puriu švelniu sniegu mane apklot,
Ir mano kapą nuostabai išdailint,
Kad būtų gera ir ramu miegot.

Bet plaka man širdis stipriu vienodu pulsu
Ir gyslom plaukia srovės šilumos,
Ir, rodos man, tikrai aš dar nepulsiu
Po grasančia ranka žiaurios žiemos.

Tik jei staiga, likimo burtui puolus,
Nuo kulkos tektų krist baltoj pusny,
Ateik, žiema, prie mano šalto guolio
Ir būki man švelni:

Užkalk mane į melsvo ledo karstą,
Susupus nuostabaus baltumo audiniai,
O melsvą karstą šaltis teapžarsto
Žéruojančiojo šerkšno garbiniais.

Gulédamas švelniams melsvų ledų pavėsy,
Geroj ir amžinoj tyloj mirties,
Aš groži nuostabios žiemos mylėt mokēsiu,
Pražydusj šešėly nebūties.

Nes kai širdin tartum atšipę ietys
Susimigdavo žiaurios kančios dygliai,
Aš įpratau su ilgesiu žiūréti
Mirties bedugnén, kur tyliai

Gracingos fėjos patalą man kloja
Sidabro ūko ir sapnų skaisčių
Ir, kad užmigčiau amžiams, pabučiuoja
šaltujų lūpų bučiniu saldžiu.

Todėl dabar, kada žiema jnirtus
Pasauly siaučia su mirtim abi,
Galiu aš smūgius jų iškëst tiesus ir tvirtas,
Galiu švelniai užmigt puošniam žiemos glėby.

1946

Mes esame kalnai

Mes esame kalnai. Mes esame aukštieji kalnai. Mūsų viršūnės kaip aštrūs bokštai baltuoja virš debesų, kurie laižo mūsų šlaitus ir glausdamiesi prie uolų šliaužia mūsų papédémis.

Mes esame kalnai. Mes esame nykieji kalnai. Keleivių žingsniai mūsų nepasiekia. Vasarų džiaugsmas iki mūsų neatplaukia. Žalieji miškai mirė mūsų snieguose. Sravūs upeliai sustingo į ledą, ir jų sidabrinis skambėjimas virtó tyla.

Mes esame kalnai. Mes esame vienišieji kalnai. Mes negalim susisiekti savo viršūnėmis, nes mus skiria tamsios bedugnés ir šalta vienuma.

Mes esame kalnai. Dieną ties mūsų viršūnėmis kaip ugniné aureolé spindi saulé, kurios niekada netemdo debesys. Naktj žéri didelés žvaigždės kaip sunkūs brangakmeniai mūsų karūnose.

Mes esame kalnai. Mes esame tvirtieji kalnai. Mus pléšo pačios didžiausios žemės vėtrai. Mūsų krūtinės stovi nuogos prieš jas ir néra pasaulyje daikty, kurie pasiektų mus nuo jų uždengti.

Mes esame kalnai. Mes esame aukštieji, nykieji, vienišieji, tvirtieji kalnai.

[1943]

Rudens gitara

Mačiau pro langą žalią šilko skara.
Mirkėjo ji, jau auksu atausta.
Girdėjau grojant gonkose gitara,
Raudojo grojo, oi! gitara ta...

Ji suokė skundą, kad taip greitai runda
Rudens rimty rymodami šilai.
O skausmas bunda, o skaudžiai sujunda
Ir dunda didūs viesulai...

Dejavo žiedo žūvančio ružavo,
Dejavo javo nokstančio mirties.
Dejone savo taip stygas užgavo
Rudens palangėj mąstančios širdies.

Ir aš žiūréjau j tą žalią skarą,
Kaip mirga saulėj, auksu atausta,
Ir vis girdėjau gonkose gitarą,
Vaitojo grojo, oi! gitara ta...

1948

Pralaimėjimas

Renkas puoton alkani vilkai
Ir iš džiaugsmo staugia jų pulkai.

Suka ratą krankdami varnai.
Miega kritę broliai milžinai.

Jau nėra laimėjimo vilties,
Tiktais geismas kautis lig mirties.

Saulė leidžias. Pluoštai jos liepsnos
Plazda dar ant žemės kruvinos.

Bet kai šaltos žvaigždės sužérės,
Jau mūs rankose ginklai tylės.

1946

Nauja pilis

Aplink raistai. Aplink bedugniai liūnai.
Ištvinę, drumzlini ir purvini.
Ir medžiai milžinai sukrite pūna
Jų dvokiančiam nuodingam vandenyn.

Tik kupstai ir kelmai, vešliai sužélę,
Siūbuojas viršum pūvančio vandens.
O anta jų bujoja Pykčio Gélės.
Nuodingas ir saldus jų kvapas décadence.

Sunkiam kely iš nuovargio parpuolu,
Bet vėl pasikeliu ir vėl einu,
Kur toluoj matyt pirmykštės uolos,
Bekyšančios iš purvinujų vandenu.

Aš anta jų statysiu naują pilį
Iš tvирto ir iš žerinčio akmens.
Jos drąsūs bokštai, j erdves iškilę,
Spindės. Ir vėliavos ant jų plazdens.

Ir švies toluoje kolonos baltos,
Parémę arkas apvalias.
Ir statulos, iš marmuro iškaltos,
Pagražins aukštas skambančias sales.

Paliepsiu, kad sargai lig galio atdarytų
Vartus, apkaltus plienu ir variu,
Ir pūstų bokštuose šaukliai skambius trimitus,
Kol susirinks pulkai jaunų karių.

Išgrjsim mes tada plieniniais savo skydais
Klampius ir purvinus takus,
Kad grjžtų didvyrių dvasia, naujai pražydus,
Į mūsų sunkiai merdinčius laikus.

Atspésime mes paslaptį senovės mitų.
Kur snaudžia marmuro šaltajam akmeny,
Kad praeities herojai vėl tarp mūs atgytų,
Galybės ir harmonijos pilni.

Nukris nuo mūsų kūnų sudėvēta
Suplékusių šimtmečių danga,
Kad vėl iš sąnarių nuogų spindėtų
Pirmykštis grožis, džiaugsmas ir jéga.

Mus perplūs vėl šviesos ir žemės galios.
Mes būsim vėl malonėj jų dievų.
Ir eisim vėl džiugiai per žemę žaliaj
Su žolynų vainikais ant galvų.

Ir girsim jos laukus, žmogaus našiai paliestus,
Jos aukštus kalnus, ežerus melsvus,
Jos žerinčius ir pasakiškus miestus
Ir gilią jūrą raižančius laivus.

Mes gersime iš jos gaivinančių šaltinių,
O anta aikščių, saulės nušviestų,
Senovės papročiu vėl rungsimės rungtynėj,
Kad tarptų galios sąnarių tvirtų.

Darnusis kūnas bus kilnių pastangų,
O siela aukšto geismo kupina,
Nes veržias visados aukštyn į dangų
Iš šitos žemės mintanti liepsna.

Tat, plieno lanką į erdves iškélę,
Įtempimu valingu ir didžiu
Savos minties išaštrintają strėlę
Nušviesim lig aukščiausijų žvaigždžių.

Į širdį laukiančią, ilgesyje atvertą,
Nupuls iš aukšto Jo didi žinia.
Pajusim sielą, nuostabiai apžertą
Tiesa ir Meile ugnine.

Rankas ištiesini darbui ir kūrybai
Ir mostams mūšių kruvinų:
Tegu skaidriai ugnis Dievybės žiba
Viršum aptemusių žmogaus dienų.

Kiekvieną rytą suliepsnos iš naujo
Ta atpirkimo prakilni kova,
Į žemę gersis prakaitas ir kraujas,
Ir josios veidas šviesis palengva.

O dienai gęstant, kai, lyg diskas vario,
Lėtai vakarė saulė nusileis,
Šalin padėjė sunkų ginklą kario,
Nurimę po žvaigždžių skliautais tyliais,

Į giliają bedugnę šalto Hado
Žiūrėsim žvilgsniu giedriu ir ramiu,
Kur krenta gyvasties srovė kaskadom
Iš niekad neišsenkančių versmių.

Ir vieną kartą ten nupulsi tykiai,
Ir siela neraudos savos skirties,
Nes būsim savo pareigą atlikę
Ir sau pasiekę ribą pilnaties.

1945–1948

Šétono monologai

Viešpatie, valdytojau šviesių pasaulių,
Kurs rankose laikai žvaigždes ir milijonus sauliu,
Kuriam pagarbinti visa Būtis
Žéruoja lyg skaidrioji krištolo mintis,

Aš, nutrenktais gelmėn Tavo rūstaus lémimo
Ir pažymėtas amžiams Tavo pasmerkimo,
Rymodamas ties chaoso klaikiom gelmėm,
Pagarbinsiu Tave tamsiom giesmėm:

1

Kai mes, iš keršto prieš Tave sukilę,
Užgrobt norėjom sosto pilj,
Karius manuosius ir mane
Tu nutrėmei baisia žaibų ugnia.

Ir mes susispiečių j milžinišką ratą,
Ir lyg audra, supurtanti Visatą,
Į gelmę puolėm pro erdves dausų,
Ir tiško tükstančiai Tavų šviesų,

Ir tamsūs rutuliai sunkių planetų
Išėjo iš kelių, jiems Tavo nužymėtų,
Ir gnužo dauždamies juodi jų kevalai,
Ir siautėjo erdvėj sumišę gaivalai,

Ir žvaigždės milžinai pasviro iš orbitų
Ir su mumis kartu į gelmę krito,
Tamsioj erdvėj liepsnodamos ilgai
Tartum negėstantys žaibai.

Lydėjo mus puolimo piktas džiaugsmas,
Skambėjo erdvėse kerštingas mūsų šauksmas,
Liepsnojo mūsų neapykanta didi
Ir geismas Tavo Būtį sužlugdyt.

2

Taip lyg baisus grasinantis verpetas
Erdvėm mes kritom milijonus metų,
Kol pasiekėm klaikias niaurias sritis,
Kur siaučia chaosas ir nebūtis.

Ir sveikinom kaip savają tėvynę
Mes liūdną gelmę chaoso pirminio,
Ir jutom, kaip niauriam jo gaivale
Atgyja mūsų palaužta valia.

Stipriai sujudo versmės mano galij,
Ir aš Tave, šviesių erdvių karalių,
Vėl iššaukiau grumtynių amžinų,
Atminęs kerštą iš anų dienų.

Nudryko tamsios mano galios gijos
Lig pat gelmių Tavosios viešpatijos,
Lig pat žvaigždynų, žérinčiai skaisčių,
Lig pat ugnynų sauliu išdidžių.

Mes – du galiūnai, viešpačiai pasaulių:
Tamsos–mirties, šviesos–būties ir sauliu.
Mes amžinieji priešai du,
Dvieju per amžius nesutaikomų pradų,

Gigantiškoj grumtynėj susikibę,
Sukūrėm vyksmą nuostabios didybės.
Ties šituo vyksmu lemtim rūsčia
Suspindo tragiška būties kančia.

3

Ir tą, kuriam sukūrei žemės rojų,
Kuriam Tu kibirkštį minties padovanojai,
Apraizgė jį mana pikta gija,
Ir mūsų amžinos kovos sūkuryje

Jj drasko jégos priešingos jnirtę,
Jis kaujas prieš tamsą ir prieš mirtį,
Jo sieloj virpa įtampa skaudžia
Didi ir tragiška būties kančia.

Kančioj išauga jam titano galios,
Kančioj jisai į didį žygį kelias,
Švytēdamas liepsna kūrybinės minties,
Ieškot kelių naujos kilnios buities:

Nutiesti tiltą per tamsos gelmynus,
Kur mano galios amžių vyksman pinas,
Ir iš savo buities liūdnos
Pasiekti šalį amžinos darnos.

Bet spindulį jo žmogiškos didybės,
Kursai ties mano chaosu sužibęs,
Aš vis supu šešeliais nebūties
Ir gesinu alsavimu nakties.

4

Grumtynės mūsų tėsiasi lig šiolei,
Ir dreba laiko ir erdvynų toliai,
Ir mūsų galios siaučia kaip audra, –
Tik galutinės persvaros néra.

Bet aš tikiu: užges šios Tavo ugnys,
Nes niaurios mano tamsumos bedugnės
Jų spindulius ir šilumą praris,
Ir juodos saulės į gelmes nukris.

Tamsiuju mano burtų apžavėta,
Pasvirs manin Tava Būtis žvaigždėta,
Ir iš Tavos vergovės jos pradus
Išlaisvinsiu, kai ji manoj gelmėj suduš.

Suplyš į gabalus žydroji Tavo skraistė,
Ir Tu patsai, tartum baisi pašvaistė,
Po pralaimėtos amžinos kovos
Ir sudaužytos buveinės savos

Manan glébin nupulsi nugalėtas,
Ir keršto džiaugsmas didis, negirdėtas,
Ir himnas pergalės ir šlovės, ir garbės
Visam plačiam pasauly man skambės.

Ir liksiu aš vienintelis karalius.
Manoj globoj nurims skaudžiai sujudę galios.
Apsups pasaulį tamsuma akla
Ir, lyg didžiulis vortinklis, tyla.

1946

Jo atsakymo žodis

I

Dvasia tamsioji nebūties gūdžios!
Jaučiu, lyg tu nuo amžinos pradžios
Man atkakliai grūmotum pasislėpus,
Šešelių virpančiu tinklu aprėpus
Manas skaidrias ir žerinčias erdves.
Bet Aš žinau: néra tavęs.
Tu – nebūtis. Kaip būti tu gali?
Taip, kaip šešelių tamsuma gili
Yra tik nebuvinas spinduliu,
Taip einantis iš prarajų giliu
Tasai gūdus dvelkimas nebūties, –
Tai nebuvinas tik Manęs Paties,
Tik Mano mosto kuriančio silpimas,
Tik Mano kurto pražūtin svirimas,
Tik išblėsimas Mano spinduliu,
Tik iškrypimas iš Manų kelių,
Tiktai Manos Būties neatbaigimas,
Tiktai Savęs Paties nepakakimas,

Kurs laiko toliuose be pabaigos
Bus nugalėtas kuriančios jėgos.

2

Kai iš šaltinių Mano amžinų
Paplūdė galios neramu tvanu
Formuot ir kurti émési karštai,
Tu lyg nuo žaibo į gelmes kritai.

Ir nors dar gaudžia grumzdesiai piki,
Tu vis gilyn į prarajas krenti,
Tu vis labyn šviesų tvane blykšti,
Ir pergalėj pasauliai sukurti,
Erdvių ir laiko toliuos nusidriekę,
Visas gelmes ir aukštybes jau siekia.

Ir jie visi yra Būtis Mana,
Ir jie visi tiktais Mana liepsna,
Ir jie visi tik Manimi gyvena:
Nuo spindulio, kurs prieblandoj plevena,
Nuo atomo lig milžinių žvaigždžių
Ir lig būtybių nuostabij, skaisčių,
Kurios, Mana mintim apdovanotos,
Vienokia forma ant žvaigždės liepsnotos,
O ant planetos forma vėl kitokia
Buvimą tēsia ir jo prasmę vokia.

Ir visa tai sustingime nerymo,
Nes nebaigta dar valanda kūrimo,
Nes tebegaudžia atkakli kova:
Seni pasauliai keičias palengva
Ar laikui bégant visiškai suyra
Ir vėl nauju pavidalu išnyra,
Kaskart skaidriau, skaisčiau bedegdami,
Kaskart tikriau Mane apreikšdami.

Ir taip be perstojo, be paliovos
Per amžius tēsis vyksmas šios kovos,
Kol nebuvimo prarajų tamšių
Ir jo piktų, kerštingų grumzdesių
Neliks Būties Manosios gelmėse,
Ir ji visa tiktais Mana dvasia,
Ir ji visa tiktais Mana liepsna
Žérés alsuos skaisti ir amžina.

Šiame didžiam kūrybiniam vyksme
 Planeta tolima – tamsia Žeme
 Iš amžiaus amžiun driebias grandine
 Žmonių gentis, lyg pro ūkus Mane
 Nujaucianti blankiuoju savo protu,
 Nušviest jų buičiai Mano dovanotu.

Taip, kaip žvaigždėms Aš nustačiau takus,
 Kuriais jos skrieja per visus laikus,
 Taip nubrėžti yra ir jiems kelai,
 Kuriais pirmyn jie turi žengt tiksliai.

Kai klystkeliais nukrypt jie kartais nori,
 Manujų dėsnių baudžiantįjų svorj
 Patirti turi savo prigimtim,
 Kad vėl į dermę grįžtų su Manim,
 Kad vėl su Mano Būtimi šviesia
 Laikytų ryšį kūnu ir dvasia,
 Nes jie yra tik Visumos dalelė
 Ir tik iš Jos tegali semt sau galią.

Būties kūrimo neramiam vyksme,
 Jos formų nuolatiniam kitime,
 Gelmyne Savo laiko amžinam
 Prasmingai skyriau Aš jų kiekvienam
 Tiktai ribotą laikinąjį kelią,
 Kovos ir bandymų rūsčiujų dalią,
 Kad jie per amžius iš kartos į kartą,
 Nauja jėga atgimdam i kas kartą,
 Vis veiktu, siektu, grumtus ir laimėtu
 Ir vis didesnėn pilnatin artėtų.

Už tai jie turi su dėkingumu
 Priimti dalią skausmo ir džiaugsmų,
 Ižvelgt jos prasmę dievišką ir gilią
 Ir, savo kuklią dabartį pamilę
 Ir ateities šviesios gražesnę viltį,
 Širdies liepsna skaisčiai Manęspi kilti.

Kai jie bus ugnys, vien Manim degą,
 Kai Mano meilės ir tiesos jėga
 Žérés juose tartum gryniausiuos induos
 Skaisčia šventumo palaima suspindus,
 Jie savo laimę tikrają supras
 Ir vėl prarastą rojų žemėj ras.

Kol Būtyje tamsos šešėliai slepias,
 Tol Aš nesu su Ja visai sutapęs
 Ir tol Savy nepakaktj jaučiu.
 Todėl buvimo kibirkščių skaisčių
 Aš vis apstyn, vis gausingyn skleidžiu,
 Jas vis skaidry savu kvapu pučiu.

Taip silpsta vaidas sutemų niaurių,
 Taip, kurdams Būtj, Aš Save kuriu.

Kai begalybių ruimuose visuos
 Vien nemari Mana dvasia alsuos,
 Būtis vien tai bus, kas ir Aš esu.
 Taip po pastangų amžių ištisų
 Ateis vienybė Man su Ja pilna,
 Ateis rimties ir pakakties diena.

Ir džiūgaus, gaus triumfu amžių varpas,
 Kad baigtas jau didaus kūrimo tarpas,
 Kad viską apsiaubė didi Vienybė,
 Ribas sutirpdė dieviška Beribė,
 Kad nebéra skaudaus bėgimo laiko
 Nei amžiais žingsnį varžiusiojo saiko,
 Kad viską juosia džiaugsmas ir darna,
 Kad viską glėbia Meilė amžina,
 Ir nebéra verpetuos Jos ugnies
 Jau atskiros nei nykstančios vilnies.

1951

Niekad, niekados

Žuvusiam broliui

Buvo saulė netoli laidos.
 Jam šešėliai švelnūs ant kaktos.
 Paspaudimas rankos jo tvirtos.
 Ir toks liūdnas balsas nuojaudos:
 Niekad, niekados
 Jis daugiau tau rankos nepaduos.

Išsipildė mano mintys tos...

Vidury dienos tokios skaisčios, baltos,
 Vidury nakties tartum derva juodos,
 Girioj prie laužų liepsnos aukštos
 Man visur vaidenas visados:

Buvo saulé netoli laidos
Ir šešeliai anta jo kaktos...

Jau nuo tos skausmingos valandos
Ligi galo motina raudos
Ir kasdien skaudžias maldas kartos,
Kad negrjō iš kautynės tos,
Kad ištryško kraujas ant kaktos,
Kad iš rankos barbaro piktos
Ten ant gatvės dulkinos karštos
Krito akmenys ant karžygio lavono.

Duodu žodj priesaikos šventos
Neatleisti priešui niekados,
Kol širdis man plakti nenustos.

Niekad, niekados...

Mano lūpose nėra maldos,
Mano sielvarte nėra raudos.
Ak, tik skausmas amžinos skriaudos,
Kad prie durų nebūties šaltos
Amžinai mes esam išsiskyrę.

1947

Tadas Nenuklausė – liaudies priešas

N. dirbtuvėj pats tyliausias
Buvo Tadas Nenuklausė.

Dirbo darbą vis užgulęs
Toks suvargęs, toks vientulis.

Dirbt ne ką jis sugebėjo,
Tik lentas obliuot mokėjo.

Su draugais veik nekalbėjo,
Nes bent kiek neprigirdėjo.

Užtat juokdariai vaikinai
Nenuklausė jį vadino.

Kartais net juokavo tūlas,
Kad jam dingęs vienas šulas.

Bet jisai dėl to nepyko,
Tik obliavo sau iš tyko.

Taip ramiai jam dienos éjo,

Kol kažkas jį pastebéjo,

Kol jis buvo nužiūrėtas

Kaip žmogus klusnus ir létas.

Ir štai pakvietė mūs Tadą

Pas enkavedistų vadą.

Pakviestajam dreba kūnas:

Čia jau bus koks nors perkūnas!

Bet ką veiks? Nueina Tadas.

Pasitinka jį pats vadas

Solovuško Timofiejus,

Liaudies baubas pagarséjęs,

Iš Maskvos komandiruotas,

Visas baisiai medaliuotas.

Ima Tadą klausinéti,

Kas dirbtuvéje girdéti,

Ką ten liaudies priešai veikia,

Galbūt partiją jie keikia,

Kam tenai iš darbininkų

Rusiška valdžia netinka.

Tadas teisintis mègina,

Kad jis nieko čia nežino,

Kad jis nieko nenuklausęs,

Nes esą jam silpnos ausys,

Kad jis nieko nesupranta,

Tik uoliai obliuoja lentą,

Žiūri tik uždirbti duoną,

Išmaitint vaikus ir žmoną.

Nemanyk, kad aš toks glušas! –

Ima šaukt įdükęs rusas:

Viskas aiškiai čia matyti:

Tu nenori man sakyti!

Tu nenori, kvailas jauti,

Tévui Stalinui tarnauti!

Tadas dreba, Tadas bąla,
Lyg nujausdamas sau galą,

Ir vėl teisintis mègina,
Kad jis nieko čia nežino.

Solovuško ima siusti,
Ima net iš pykčio dusti,

Ima Tadą baisiai plūsti,
Tadą laužyti ir mušti.

Solovuško spiegia, gieda,
Perlai jam nuo lūpu rieda:

– Svołoč! Sukinsyn! Sobaka! ...! ...! ...!
Ir vis Tadą muša, plaka...

Atsipūsti kiek sustoja,
Atsikvèpęs ir vėl tvoja.

Vargšas Tadas net sutino,
Bet nežino ir nežino...

Tačiau baigės jégos ruso,
Jis bemušdamas užduso.

Mato, kad iš Nenusiklausés
Šiandien nieko neišgausiąs.

Tada paima jis blanką,
Bruka Tadui jį į ranką,

Nori parašą išgauti,
Kad tas pažada tarnauti.

Veltui bruka draugas vadas,
Nesutinka, ginas Tadas:

Niekur kištis aš nenori...
Galbūt rasis savanorių?..

Jei nenori, gyvas pūsi!
Tadą įmeta į rūsj.

Sèdi rūsy vargšas Tadas,
O enkavedistų vadas

Pas save kasdien jį šaukia
Ir tą pačią giesmę traukia.

Vieną kartą, antrą, trečią...
Ir kaskart j kailį krečia.

Sunkiai dirba pareigūnas,
Sunkiai kenčia Tado kūnas:

Gelia kaulai, maunas kailis...
Iš skausmų beveik jau gailis

Mūsų Tadas Nenuklausė,
Kad jis nieko nenuklausė.

Taip praeina dienos kelios,
Nebeiškenčia žmogelis,

Masto: Nér kas bedaryti...
Reiks gal kiek pasiklausyti...

Kam vienam man skausmas šitas?
Lai pakenčia kiek ir kitas...

Pats to popieriaus paprašo,
Pažada ir pasirašo.

Kyla ūpas draugui vadui
Ir jis šitaip kalba Tadui:

– Partija tau teikia garbę
Eiti pareigą šią svarbią.

Tu, šj reikalą supratęs,
Tik klausyk ausis pastatęs!

Kas kad neprigirdi draugas, –
Juk tokių mažiau ir saugos.

Visai kurčias apsimetęs
Ir spąstus tik priešui spęsti!

Ką nugirsi, ką suosi,
Tuoj mum pranešimą duosi!

Gržta Tadas j dirbtuvę,
Klausia jį draugai, kur buvęs.

Bet jis, kurčiu apsimetęs,
Žiūri tik akis pastatęs,

Tartum nieko nesupranta,
Ir tiktais obliuoja lentą.

Bet nužiūri vienas kitas,
Kad gerai jis apdaužytas.

Šnabždasi draugai dirbtuvės:
– Šitas buvo jau pakliuvęs!

Skamba lyg signalas duotas:
– Atsargiai! Tas užverbuotas!

Ir draugai mūs Tado saugos
Tartum pragariško raugo.

Bet kur tik draugai ką šneka,
Tadas tuojo artyn, ir seka.

Suka kalbą jie j šalj,
Niego jis nugirst negali.

Gailis Tadas Nenuklausė,
Kad anksčiau nenusiklausė.

Ir štai vėlei šaukia Tadą
Pas enkavedistų vadą.

Šaukia antrąkart ir trečią...
Ir kaskart j kailj krečia.

Veltui verkia Nenuklausė,
Kad jis atsidėjės klausė,

Kad jis visur kišo ausj,
Tiktai nieko nenuklausė.

Pagaliau nusprendžia vadas:
Liaudies priešas šitas Tadas!

Priešas didelis, ne mažas, –
Šitaip dirbt juk sabotažas:

Jau pačiam net juodas kailis,
O išduoti kitą gailis.

Ir štai suima mūs Tadą.
Tadą štai j stotj vedā.

Tadą, visiškai nekaltą,
Veža ten, kur baisiai šalta.

Taip pas mus jau sutvarkyta:
Turim ésti vienas kitą.

Jeigu kito tik neskusi,
Tai tu liaudies priešas būsi.

Jeigu kito tik neési,
Tai tu pats Vorkutoj dvési.

Toks jau prigimimas

Toks jau prigimimas ruso:
Gyrës, gyrës, kol užduso.

Tai žadéjo atsipūtęs
Kibt j darbą kaip pasiutęs,

Bet, nusnūdės valandélei,
Émë girtis jis ir vélei.

Ne be reikalo jis girias,
Mat yra gerai patyrës,

Kad prieš bet kurj negandą
Puikiai gelbsti propaganda:

Šaltos žiemos – savo landą
Apsišildo propaganda.

Nuogas kūnas – dengtis bando
Skarmalais ir propaganda.

Sausos bulvès – užsikanda
Ir planais, ir propaganda.

Taip prieš bet kurj negandą
Puikiai gelbsti propaganda.

Tarybinis humanizmas

Pasieké raudonarmiečiai
Pergalę didžiule:
Apie dvidešimt lavonų
Štai ant gatvës gul.

Tai banditai, nes, pabūgė
Bado ir kankynės,
Jie nuo Sibiro ir rūsio
Slapstėsi ir gynės.

Bet vis tiek raudonarmiečiams
Juos nukaut pavyko
Ir miestelin parsivežti
Džiaugsmui bolševikų.

Didžią iškilmę šia proga
Švenčia gauja rusų
Ir keli jiems parsidavę
Palaižūnai mūsų.

Tartum musės jie apspinta
Kūnus užmuštujų:
Reikia liet mat staliniečiams
Kerštą ant buržujų.

Juk ir partija taip moko –
Priešo negailéti!
Užtat reikia nors nukautus
Juos pamésinéti.

Vienas plėšia nuo jų rūbus,
Antras kojom mina,
O trečasis, pats narsiausias,
Durtuvą mégina.

Vienas akmeniu juos muša,
Antras plaukus rauna,
Trečias kur pikantiškesnę
Kūno dalį pjauna.

Tris dienas ši šventė tėsias,
O ketvirtą dieną
Girdi mūsų staliniečiai
Nekokią naujieną:

Laikraščiuose pasirodo
Liūdnas pranešimas,
Kad Amerikoj užmuštas
Kažkoks negras Džimas.

Apima čekistų gaują
Skausmas nematytas.
Skamba visame miestely:
Negras nužudytas!

Ir tuoju jnirtę rusai
Mitingą sušaukia
Ir prieš publiką nuplėšia
Niekšam jankiam kaukę.

Ir greit žada ten nunešti
Savo komunizmą
Ir įskiepyt jankių tautai
Tikrą humanizmą.

Perpetuum mobile

Elininko Lokšuvos nebenaujas išradimas

Elininkas Lokšuva
Buvo kritikų užrietas,
Tik sovietų Lietuvoj
Tapo jis garsus poetas.

Matjisai pagavo tuo
Tikrą dvasią mūsų laiko
Ir šiaisiai posmais nuostabiai
Partijai širdin pataikė:

Žiaurūs ponai
Ir tironai
Mūsų liaudž
Engė smaugė,
Per akis jai kailj nérē
Ir jos kraują lakē gérē.

Bet nušvito
Laisvės rytas.
Nes atéjo
Geraidėjai,
Naikint buožių ir buržužių,
Pjaut juos pjautuvu, mušč kūju.

Dabar tikrą rojų matom,
Viską griaudami, ji statom.
Soclenktynės! Soclenktynių!
Griaukime iš paskutinių!
Girkim Staliną, mūs vadą,
Ir laižykime jam padą!

Taip rimavo, taip rimuoja
Jis vis ta pačia gaida.

Jo poezijai motyvų
Nepritrūksta niekada,

Nes, vos baigės, vėl nuo galo
Pradeda jis visada.
Taip be galo, taip be galo
Skamba ta pati gaida:

Girkim Staliną, mūs vadą,
Ir laižykime jam padą!
Soclenktynės! Soclenktynių!
Griaukime iš paskutinių!

Dar kiek pagiria kolchozus,
Priešus pasmerkia valdžios
Ir tą patį, ir tą patį
Pradeda vėl iš pradžios:

Žiaurūs ponai
Ir tironai Mūsų liaudj
Engė smaugė...

Niekad nepritrūksta temų
Eilininkas Lokšuva.
Stebis partija ir giria: –
Tai poetas! Tai galva!

Būtų dėl jo išradimo
Pagarsėjus Lietuva, –
Gaila, kad tą pat išrado
Jau seniai pirm jo Maskva.

Bet vis tiek tai Maskvai tiko,
Tai apsidžiaugė Maskva,
Kad jos receptą taip puikiai
Panaudojo Lokšuva.

Ir parėdymą griežčiausią
Davė Lietuvai Maskva
Tiktai taip eiles rašyti,
Kaip jas rašo Lokšuva.

Lokšuva, Lokšuva!
Tu neblogas rašeiva!
Iš tavęs jau Lietuva
Juokiasi, tačiau Maskva
Glosto letena savo,
Stebis išmone tava:
Tu neblogas rašeiva!
Lok šuva! Lok šuva!

Didžiojo Stalino pergalė

Buvo kartą du žmogédros,
Laikė broliais juos tikrais.
Vienas gérė kraują viedrais,
Antras gérė kibirais.

Susipjovė susipykė.
Jaunis krito nuo žaizdų,
Bet vyresnis, vienas likęs,
Išgeria dabar už du.

Samsono pergalė

Lyg uola, pelėsiais apsitraukus,
Aš jų rūsiuos tūnojau ilgai.
Vortinkliai apraizgė mano plaukus,
Rūdimis apsinešė nagai.

Man sugržo vėl galia stipruolio,
Rodësi, iš pertekliaus jégų
Reiks tuos požemiuos ant skausmo guolio
Mirti vergu tarp menkų vergų.

Bet šiandieną šventė man atėjo,
Šventė mano amžinos garbės,
Nes šiandien per milžiną Judéjos
Didis Dievo kerštas prakalbės.

Štai, alsuodams aitrią dūmų srovę
Padékos aukų ir smilkalų,
Aš čia aklas jų šventovėj stoviu
Prie šio šalto marmuro šulų.

Murma minios, tartum miškas švokštų,
Tyčiojas ir džiaugias jos piktais,
Kad parblokštas Izraelio bokštas,
Pražuvimas tautai išrinktai!

Ak, nejaučia padermė jbingus,
Koks likimas ją ištiks staiga,
Kai nubausti norus jos kerštingus
Pasikels ši milžino ranka,

Nes tuoj trenksiu mirtiną jai smūgi
Šiaisiai piloriais, bokštais ir skliautais...
Aš laimësiu, gultis nepabūges
Tam pačiam kape su įveiktais!

Lai šie luistai akmeniniai ardos!
Lai suknumba skliautas iškilus! --
-- Ištarė jis savo Dievo vardą
Ir pakėlė marmuro šulus.

1948

Bronius Krivickas, *Raštai*, Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras, Vilnius: 1999, p. 65, 261, 297, 301–303, 269–271, 285–287, 296, 394–399, 385, 366, 402–403, 369, 280.